

Dünya’da *Madenciler Günü* nasıl kutlanıyor?

Her yıl Aralık ayının 4’dü de Türkiye’de **Dünya Madenciler Günü** olarak kutlanır.

Bugün bilinen Dünya’da en eski madencilik faaliyeti; eski adı ile *Eswatini* olan Güney Afrika sınırında bulunan bir ulus devleti olan *Swaziland*’ın kuzeybatı sınırında yer al *Ngwenya* şehrindeki demir yataklarıdır.

En az 42.000 yıl (Eki Taş Çağı) öncesi kırmızı (*hematit*) ve siyah (*spekülerit*) demir cevherlerini duvar yazılarında kullanmak için bu madenler çalıştırılmıştır. Bugün hala *Ngwenya*’da demir cevheri çıkarılmaktadır.

Bilinen altın madenciliği ise M.Ö. 3000 yıllarına ve Mısır’a dayanır. Mısır’da ilk altın madenciliği firavun zamanından öncesi dönemde başlayıp sonraki 3.500 yıl boyunca bölgede önemli bir altın üreticisi oldu.

1300 yıllarda ise Ortaçağ döneminde madencilik, Şövalyelerin zırhlarını, silahlarını, at nallarını ve diğer teçhizatlarını üretmek için demir madeni ihtiyacı artmasına bağlı olarak büyümüştür.

Madencilik binlerce yıldır endüstriyel kalkınmanın ve ekonomik büyümenin en önemli temel taşı olmuş ve dünya çapındaki toplumları derinden etkilemiştir.

Birçok ülkede *Madenciler Günü* kutlamaları madencilerin sıkı çalışmalarını ve madencilik sektörünün ülke ve vatandaşların ekonomik kalkınmasına yaptıkları büyük katkıları onurlandırmak için yapılır.

Geçen yıl aynı günde köşe yazımda *Madenciler Gününün*, madencilerin koruyucu azizleri olarak kabul ettikleri *Azize Santa Barbara*’dan geldiğini, madenlerin insanoğlu için en önemli kaynak olduğunu ve onları çıkaran madencilere ne kadar minnet duysak az kalacağı konusunda detaylı olarak bahsetmişim.

Bu yıl Dünya’da *Madenciler Günü* kutlamaları konusunda diğer ülkelerde ki durumdan bahsetmek istiyorum.

Yani! Dünyadaki madenciler bu günü aynı tarihte ve benzer şekilde mi kutluyor?

Avrupa’dan Amerika’ya kadar birçok ülke *Madenciler Günü*’nü farklı tarihlerde kutluyor ve her tarih yerel gelenekler, dini figürler ve tarihi olaylar tarafından şekillendirildiği görülüyor.

Bugün Avrupa'nın bazı bölgelerinde **4 Aralık**, maden çalışanlarının koruyucu azizesi olan *Azize Barbara*'yı onurlandıran *Madenciler Günü* veya *Madenci Bayramı* olarak kutlanır. Bu gelenek özellikle Polonya başta olmak üzere Almanya, Avusturya ve Çek Cumhuriyeti'nde önemlidir.

Polonya'da "**Barbórka**" olarak bilinen bu bayram, ülkenin *Yukarı Silezya* bölgesindeki bakır havzası başta olmak üzere ülkenin birçok madencilik bölgelerinde kutlanır.

Madenciler tüylü şapkalarla geleneksel uniformalar giyerek geçit törenlerine ve Katolik bir topluluk olmaları münasebetiyle kilise ayinlerine katılırlar. Tüm Polonya'da madencilik yapıldığı kasaba ve şehirlerde konserler, gecenin geç saatlerine kadar süren yürüyüşler ve çeşitli yarışmaları düzenlenir.

Almanya'da "**Barbarazweig**" olarak bilinen bu gün, başta *Ruhr* ve *Saksonya* gibi yoğun kömür bölgelerinde çalışan madenciler, madencilik Alman endüstrisini şekillendirmesindeki rolünü takdir ederek, kilise ayinleri ve toplumsal etkinliklerle *Azize Barbara*'yı anarlar.

Ayrıca birçok Alman yeraltı maden ocaklarında *Azize Barbara*'nın tapınakları vardır. Bunların en ünlüleri *Aşağı Saksonya*'da bugün hâlen işletilen demir madeni olan *Schacht Konrad*'da ve işletilen tuz madeni olan *Schacht Asse II*'de bulunan tapınaklardır.

Almanya'da "*Azize Barbara*", madencilerin de dâhil olmak üzere genel olarak yer bilimcilerin koruyucu azizesi olarak saygı görür. Örneğin; Bavyera gibi Almanya'nın Katolik bölgelerinde özellikle çok güçlüdür. Başta Freiburg Üniversitesi olmak üzere bazı üniversitelerin maden ve jeoloji bölümleri, Aralık ayının 4'ünde değilse bile en yakın Cuma günü yıllık '*Barabara*fests' adı altında festival düzenlerler.

Günümüzde de Almanya'da madencilerin geçit törenleri, Noel pazarları, halk festivalleri, sokak şenlikleri ve diğer kutlamalar gibi çeşitli vesilelerle birçok kasaba ve şehirlerde gerçekleşmektedir.

Fransa'da da **4 Aralık** günü *Azize Barbara* günü olarak kutlanır. Fransa'nın tüm maden kasabalarında maden çalışanları, maden okulu öğrencileri ve yerel yetkililer bir araya gelerek ana caddelerde "*Azize Barbara*" heykelini taşırlar. Bugün dâhi, eski madencilik üniversitesi olan "*École des Mines*" öğrencileri ve ülkenin dört bir tarafından gelen madenciler ile birlikte

Fransa'nın *Saint-Etienne* şehrindeki *Saint-Charles Katedrali*'nin önündeki meydana törenle madencilerin koruyucu azizesini anarlar.

Avusturya'da da bu kutlamalar, tehlikeli mesleklerde çalışan madencileri koruduğuna inanılan '*Azize Barbara*'yı onurlandırılması geleneğini yansıtır.

Özellikle *Avusturya*'nın madenlerin işletildiği *Salzburg*, *Styria* ve *Leoben* şehirlerinde madenciler için festival şeklinde geçen etkinlikler yapılır.

Kendi özel dansları ve şarkılarının yanı sıra kutlamalar için kendi geleneksel kostümleri olan maden işçilerinin kültürel mirası, bugün *Erzberg* (Cevher Dağı) yakınlarındaki hala aktif madencilik bölgesinde yaşamaya devam ediyor ve bölgenin kimliğini yansıtıyor.

Çek Cumhuriyeti'nde bugün de madenciler, *4 Aralık* tarihinde ülkenin uzun kömür ve metal madenciliği tarihini kutlayan alaylar, kilise ayinleri ve etkinlikler düzenliyor.

Çek Cumhuriyeti'nde, madencilerin koruyucu azisesi olması nedeniyle, çoğu büyük tünel projesinin temel atma töreni sırasında tünel girişinin yakınına *Azize Barbara* heykeli yerleştirilir. Eski bir gümüş madenciliği merkezi olan *Kutná Hora* kasabasındaki Katedral "*Azize Barbara*"ya adanmıştır.

Özellikle *Çek Cumhuriyeti*'nin kuzey bölgelerindeki maden kasabalarında *Madenciler Günü*'nde 1950 yıllarından bu yana eski ve yeni madenlerde, evlerde, eğlence yerlerinde ve sokaklarda festival havasında kutlanır.

Slovakya'da gümüş madenin çıkarıldığı *Banská Štiavnica* maden kasabasında 800 yılı aşkın bir süre her yıl, *Eylül* ayının ilk veya ikinci haftasının sonunda bir karnaval havasında *Madenciler Günü* olarak kutlanır.

Štiavnica madencilerinin bir karnavalından daha fazlası olan bu etkinlik, zamanla *Slovakya*'nın dört bir yanından gelen madenciler, demir işçileri, jeologlar ve petrolcüler için bir buluşma fırsatı haline gelmiştir.

Macaristan'da 1950 yılında *Tatabánya*'daki kömür madeninde patlama sonucu 81 madencinin ölmesi üzerine 1951 yılında resmi olarak *Eylül* ayının ilk hafta sonunu *Ulusal Madenciler Günü* olarak *Macar Meclisi* tarafından kanunlaştırıldı. Kanunda yer alan tören aynı zamanda mesleğin onurlandırılmasına ve halkın moralinin iyileştirilmesine de hizmet ediyordu. Madencilerin bayramında işçileri motive etmek amacıyla ödüller dağıtılırdı. Dekoratif üniforma ve performans ücreti uygulamasına geçilmiş, ayrıca yarışmalarla çalışanların mümkün olduğunca verimli çalışmaları teşvik edilmiştir. Her yıl madencileri onurlandırmak için *Macar Postası* tarafından özel pullar basılmıştır.

2024 yılından 74'üncü kez olmak üzere *Macaristan*'ın *Dorog* şehrinde 200 yıl boyunca en önemli kömür madenin kapatılmasından sonra bile *Madenciler Günü* anma etkinlikleri yapılır.

Sırbistan, 6 Ağustos'ta *Ulusal Madenciler Günü*nü 1903 yılında kutlanmaya başladı ve bugün de kutlanır. Törenler, konserler, sergiler, spor yarışmaları, açık hava pazarları ve havai fişeklerle kutlanır.

Ayrıca, Batı Avrupa genelinde her yıl *Mayıs* veya *Haziran* aylarında *Avrupa Madenciler ve Dökümcüler Günü* olarak kutlanır. Bu etkinlikle *Avusturya*, *Almanya*, *Çek Cumhuriyeti* ve *Fransa*'nın dışında birçok Avrupa ülkesinden binlerce madenci kuruluşların toplanarak bir festival halinde çeşitli etkinlikler ile kutlanır.

Bu etkinliklerde, kendilerine has üniformaları, bayrakları, canlı bir atmosfer ve Avrupa'nın dört bir yanından binlerce insanın paylaştığı yoldaşlık ve birlik duygusu ile üç günlük bir festivale enerji katarlar. 2024 yılında 18'inci *Avusturya*'nın *Bad Ischl* şehrinde kutlanan *Madenciler ve Dökümcüler Günü*, 19'cüsü 2025 yılında *Çek Cumhuriyeti*'nin *Příbram* şehrinde kutlanacaktır.

ABD’de ise Avrupa’dan farklı olarak, 6 Aralık 1907’de Batı Virginia’daki *Monogah*’daki kömür madeninde meydana gelen ve 362 madencinin ölümüne neden olan grizu patlamasının yıldönümünü anmak için yapılır.

ABD tarihinde meydana gelmiş en kötü maden kazası sebebiyle Amerikan Kongresi 2009 yılında her yıl 6 Aralık tarihini tüm ülke çapında **Ulusal Madenciler Günü** olarak kutlanmasını kabul etmiştir.

Diğer taraftan ABD’nin Utah eyaletinin *Park City* şehrinde geleneksel olarak Ağustos sonu ve Eylül başında *Park City Madenciler Günü* adı altında festival halinde kutlanır. İşçileri onurlandıran bu ulusal bayram, 1940’larda, *Madenciler Günü*’nün *İşçi Bayramı* ile birleşmesiyle *Park City*’de bir değişiklik kazandı. Şehir o zamandan beri, kasabanın en etkili işçilerini ve madencilik mirasını takdir etmek için *Madenciler Günü*’nü kutluyor.

Kanada’da bugün en çok madencilik faaliyeti yapılan ülke olmasına rağmen Amerika gibi resmi bir gün olarak kabul edilmez. Diğer taraftan, özellikle *Ontario* ve *Quebec* gibi eyaletlerinde madencilik sektörünün önemini vurgulamak amacıyla her yıl 30 Eylül tarihinde *Madencilik Günü* olarak kutlanır.

Şili bugün Dünyanın önde gelen bakır üreticisi olup her yıl 10 Ağustos’ta madencilerin koruyucu azizi olarak kabul edilen “*Aziz Lawrence*”ı onurlandıran *Madenciler Günü* olarak kutlanır. *Antofagasta* ve *Atacama* gibi madencilik bölgelerindeki topluluklar geçit törenleri, festivaller ve dini ayinler düzenler. Madencilik işinin özellikle zorlu olduğu *Şili*’de *Aziz Lawrence*, dayanıklılığı ve gücü sembolize eder.

Rusya, *Ukrayna* ve *Kazakistan* gibi eski Sovyetler Birliği ülkelerinde 29 Ağustos tarihi *Madenciler Günü* olarak kutlanırdı. Sovyetler birliği dağıldıktan sonra bazı bağımsız ülkelere “*Azize Barbara Günü*” olarak kutlanmaya başlandı. Ancak tarih *Gregoryen* ve *Jülyen* takvimlerinin farklı olması nedeniyle 17 Aralık’tır.

Sovyet zamanlarına dayanan bu gelenekte, kamusal olarak düzenlenen törenlerde yetenekli madencilere ödüller verilir. Onlar için madencilğin ekonomideki hayati rolünün resmi olarak tanınması anlamına gelir.

Çin’de 11 Kasım, madencilerin ülkenin hızlı ekonomik kalkınmasını desteklemedeki rolünü vurgulayan *Madenciler Günü* olarak belirlenmiştir. Bu güne özgü kutlamalarda, madencilikte güvenlik ve madencilik teknolojisi üzerine sektör çapında çeşitli etkinlikler ve forumlar

düzenlenir. Madenlerde olağanüstü çalışanlara ödülleri verilir. Madenlerde İSG (İş Sağlığı ve Güvenliği) uygulamalarındaki ilerlemeleri teşvik eden liderlerin konuşmaları olur.

Güney Afrika'da resmi bir madenciler günü olmamakla birlikte madencilğin kalbi olarak bilinen *Cape Town* şehrinde son 30 yıldır *Şubat* ayında yıllık *Mining İndabası (Madencilik Hikayesi)* adı altında, madencilik politikalarını ve yeniliği tartışmak üzere sektör liderlerini bir araya getiren konferans ve forumlar düzenlenir. Etkinlik, madencilik şirketlerini önde gelen yatırımcılarla bir araya getirerek stratejik ittifakların ve yatırım fırsatlarının oluşumunu kolaylaştırır.

Avustralya'da resmi bir madenciler günü olmamasına rağmen *22 Kasım Ulusal Madencilik ve İlgili Endüstriler Günü*, özellikle *Batı Avustralya* ve *Queensland*'da sektörün ekonomik etkisini vurgulamak amacıyla kutlanıyor.

Diğer taraftan, *Avustralya*'nın *Kalgoorlie*'de ki maden kasabasında ise her yıl *4 Aralık*'da "*Azize Barbara Festivali*", madencileri anma töreni olarak kutlanır.

Yukarıda birçok örneğini verdiğim üzere, her ülkenin **Madenciler Günü** kutlaması benzersiz olsa da hepsi madencilik sektörünün toplum ve kültürü üzerindeki etkisini vurgular.

Dünya çapındaki kutlamaların ortak temaları *Madencilerin katkılarını takdir etmek*, *Madenlerde güvenliği teşvik etmek* ve *Kültürel mirası korumak* unsurlarını kapsar.

Dünya'da *Madenciler Günü* kutlama geleneği üniversitelerin Maden Mühendisliği eğitimi ve madencilik faaliyeti yapılan şehir ve kasabalarında yapılmaktadır.

Türkiye'de Cumhuriyet sonrası madencilik eğitimi almak için özellikle Almanya ve Avusturya'ya gönderilen akademisyenlerin ülkeye dönmesi sonrası orada gördükleri kutlama geleneklerini yaşatması ile başlamıştır.

Ülkemizde TMMOB *Maden Mühendisleri Odası* başta olmak üzere *Zonguldak*, *Kütahya* ve *Soma* gibi yoğun madencilik faaliyeti olan yerler ile bugün çok az sayıda faaliyet gösteren Maden Mühendisliği Bölümleri tarafından yapılmaya çalışılmaktadır.

Yukarıda, ABD'nin tarihinde en büyük madencilik felaketinin 1907 yılında meydana gelen ve 362 madencinin ölümüne yol açan grizu faciasının olduğu 6 Aralık gününü resmi *Ulusal Madenciler Günü* olarak kabul ettiğini belirtmişim.

Türkiye tarihinin de en büyük madencilik felaketi 13 Mayıs 2014 yılında Manisa'nın Soma ilçesinde **301** madencinin ölümüne neden olan "**Soma Faciası**"dır. Biz niye şimdiye kadar ölen tüm maden emekçilerine saygı olarak *13 Mayıs*'ı resmi *Ulusal Madenciler Günü* olarak kabul etmiyoruz?

II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'nın birçok ülkesinde maden rezervleri neredeyse bitmiş olmasına rağmen, geleneksel olarak madencileri onurlandırmak için kutlamalar ve etkinlikler bugün de devam etmektedir.

Dünya'nın birçok ülkesinde madenciler günü tüm yerel halk ile birlikte festival şeklinde ve madencileri onurlandırma olarak kutlanır iken, Türkiye'de yerel halk ile iletişim olmadan sadece maden camiasının bir araya geldiği bir *yemek etkinliği* şeklinde geçmektedir.

Halktan uzak yapılan kutlama etkinlikleri yüzünden, çevreci olduğunu iddia eden kişilerin anlaşılabilir ve gerçekçi olmayan davranışları ile madencilik adeta şeytanlaştırılmıştır.

Dileğim! Halkı doğru bilgilendirerek madenciliğin ve emekçilerinin hak ettikleri saygıyı Avrupa'daki gibi en azında yılda bir gün de olsa görmesidir.

Başta mezun ettiğim Maden Mühendisleri olmak üzere tüm meslektaşlarımın ve maden emekçilerinin **4 Aralık Dünya Madenciler Günü**'nü kutlarım...